

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»**

Кафедра менеджменту та економіки

УЗГОДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту «Європейська школа
бізнесу»

О. Власенко
" 03 " 09 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту
та економіки

Ю. Ремига
" 03 " 09 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	073 «Менеджмент»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет».

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена на основі навчальних планів №073б/21-01, №073бз/21-02, №073п/21-03, №073пз/21-04, схвалених на засіданні Вченої ради університету (протокол №7 від 01.07.2021 р.).

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Завідувач кафедри менеджменту та економіки,
кандидат економічних наук, доцент

Ю. Ремига

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні кафедри менеджменту та економіки, протокол № 8 від «02» 09 2021 р.

Завідувач кафедри менеджменту та економіки

Ю. Ремига

Гарант ОП

Ю. Ремига

Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Дана навчальна дисципліна є однією з дисциплін, що належить до тих, які створюють основну базу знань, необхідну для ефективної підготовки фахівців в галузі державного управління та місцевого самоврядування, державної служби, регіонального розвитку, а також менеджменту організацій. Стратегія корпоративної соціальної відповідальності організації базується на врахуванні економічних, правових, етичних очікувань різних заінтересованих груп з метою підвищення власної конкуренто-спроможності на основі мінімізації можливих конфліктів інтересів та ризиків.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»	<u>Вибіркова</u>	
Розділів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки	
Змістових розділів – 2		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні	
16 год.	2 год.		
Тижневе навантаження: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6	Освітній рівень: Перший (бакалаврський) рівень	Самостійна робота	
		58 год.	84 год.
		Вид контролю:	
		<u>залік</u>	<u>залік</u>

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні, методичні та практичні положення формування інституту корпоративної соціальної відповідальності. Вивчення даної дисципліни базується на діалектичному методі пізнання та загальноекономічних законах і має тісний зв'язок з такими дисциплінами, як державне управління в економічній сфері, економічна теорія, мікроекономіка, макроекономіка, економіка підприємства, економіка праці, організація і планування виробництва, маркетинг, менеджмент, стратегічне планування, теорія та історія державного управління тощо.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Корпоративна соціальна відповідальність» базується на знаннях таких дисциплін, як

«Економічне планування та прогнозування», «Менеджмент», «Економічний аналіз» та взаємопов'язана з дисциплінами «Аналіз господарської діяльності підприємств», «Організація підприємницької діяльності», «Операційний менеджмент».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» полягає у формуванні фундаментальних знань з теорії та практики корпоративної соціальної відповідальності та відповідних професійних компетенцій, які забезпечують формування корпоративної соціально-відповідальної поведінки її суб'єктів (інститутів).

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» є вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері корпоративної соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства.

1.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.
Загальні компетентності	ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо. СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань. СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління. СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Програмні результати навчання	ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи. ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.
--------------------------------------	---

	<p>ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.</p> <p>ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.</p> <p>ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.</p>
--	--

Результати навчання:

Після опанування дисципліни студент повинен

знати:

- предмет дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність»;
- загальні поняття та підходи до формування принципів корпоративної соціальної відповідальності;
- основні правила складання соціальної (нефінансової) звітності;
- положення щодо складання рейтингу соціально відповідальних компаній, який використовується в Україні;
- питання управління соціальними програмами компаній.

уміти:

- правильно застосовувати принципи корпоративної соціальної відповідальності у практичній діяльності;
- сприяти впровадженню системи корпоративної соціальної відповідальності в практику національного підприємництва;
- використовувати в діяльності компаній інструменти управління соціальними програмами, які сприяють ефективній розробці та реалізації принципів корпоративної соціальної відповідальності;
- обґрунтовувати найбільш сприятливі напрямки здійснення соціально відповідальної діяльності підприємства на основі проведення оцінки їх ефективності.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» відводиться 90 години 3 кредити ЄКТС.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності.

Сутність корпоративної соціальної відповідальності. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Сфери прояву корпоративної соціальної відповідальності. Переваги корпоративної соціальної

відповідальності. Сутність міжнародних ініціатив та критеріїв ефективності корпоративної соціальної відповідальності. Наукові підходи до визначення сутності корпоративної соціальної відповідальності. Види соціальної відповідальності. Підстави соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності.

Тема 2. Теорія та організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності.

Система корпоративної соціальної відповідальності та її макро і мікрорегулятори. Концепція корпоративної соціальної відповідальності. Становлення та формування концепцій сталого розвитку компаній. Показники сталого розвитку компаній. Інструменти реалізації концепції сталого розвитку компанії. Стандартизація відносин соціальної відповідальності. Правове регулювання корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 3. Моделі корпоративної соціальної відповідальності.

Регіональні розбіжності та підходи до формування корпоративної соціальної відповідальності. Сучасні моделі корпоративної соціальної відповідальності. Ознаки американської моделі корпоративної соціальної відповідальності. Сутність європейської моделі корпоративної соціальної відповідальності та її різновиди в державах ЄС. Характерні риси японської моделі корпоративної соціальної відповідальності. Інші моделі корпоративної соціальної відповідальності.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Тема 4. Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління організацією.

Організація управління як один з ключових аспектів соціальної відповідальності. Формування корпоративної соціальної відповідальності щодо довкілля. Формування корпоративної соціальної відповідальності у відносинах із державою і міжнародна етика. Відповідальність підприємців за соціальну справедливість у сфері розподілу доходів.

Тема 5. Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі.

Формування корпоративної соціальної відповідальності у відносинах із споживачами. Міжнародна ініціатива та законодавство України в сфері соціального захисту прав споживачів. Якість продукції (стандарт ISSO 9000). Принципи добросовісної конкуренції та етична поведінка компаній щодо контрагентів по бізнесу.

Тема 6. Формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності.

Права людини і трудова практика як об'єкт корпоративної соціальної відповідальності. Міжнародні стандарти прав людини в сфері праці. Стандарти МОП і принципи Глобального договору в сфері праці. Європейська модель внутрішньої корпоративної соціальної відповідальності. Законодавство України в сфері праці як основа корпоративної соціальної відповідальності з працівником. Системи мотивації персоналу. Соціальний діалог і внутрішня корпоративна соціальна відповідальність. Структура показників соціального звіту внутрішньої корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 7. Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності.

Моделі взаємодії бізнесу, влади та суспільства в рамках корпоративної соціальної відповідальності. Державне регулювання відносин корпоративної соціальної відповідальності. Державно-приватне партнерство як форма взаємодії бізнесу та держави в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Взаємодія державного, недержавного та приватного секторів в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Роль і місце національних проектів у стратегічному розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Методи боротьби з корупцією та шахрайством у зв'язку бізнес-влада-товариство. Корпоративна соціальна відповідальність в контексті міжкультурного середовища.

Тема 8. Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальною громадою.

Історичні аспекти залучення і розвитку територіальних громад: від патронату до соціальних інвестицій. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням. Функціонування фондів громад. Особливості співпраці бізнес-структур з недержавними організаціями.

Тема 9. Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством.

Соціально орієнтований менеджмент. Моделі соціально орієнтованого управління. Соціально орієнтований маркетинг. Соціальний проект. Розробка та реалізація соціального проекту. Внутрішня та зовнішня соціальна політика компанії. Ефективність управління з урахуванням корпоративної соціальної відповідальності. Соціальний аудит та нефінансова звітність.

Тема 10. Інформаційна політика в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальна звітність.

Основи формування інформаційної політики в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Побудова системи комунікацій із корпоративної соціальної відповідальності. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання,

структура. Оцінка результативності програм корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 11. Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності.

Взаємозв'язок корпоративної культури організації та корпоративної соціальної відповідальності. Формування корпоративної культури та її структура. Зовнішні прояви корпоративної культури. Організаційна культура установи та її особливості.

Тема 12. Соціальна відповідальність зацікавлених сторін компанії.

Соціальна відповідальність бізнесменів. Мотивація соціально відповідальної поведінки бізнесменів. Соціальна відповідальність менеджерів. Принципи побудови соціальної відповідальності менеджерів. Соціальна відповідальність працівників. Регулятори соціально відповідальної поведінки працівника. Соціальна відповідальність інноваторів. Межі соціальної відповідальності інноваторів.

Тема 13. Екологічна компонента соціальної відповідальності.

Сутність екологічної відповідальності. Еволюція концепцій екологічної відповідальності. Елементи екологічної відповідальності бізнесу. Досвід реалізації принципів екологічної відповідальності. Шляхи посилення екологічної відповідальності.

Тема 14. Підготовка нефінансового звіту.

Оцінювання ефективності соціальної відповідальності підприємств. Нефінансова звітність як інструмент розвитку соціальної відповідальності підприємства. Стандарти підготовки нефінансового звіту. Процес підготовки звіту. Нефінансова звітність у світі. Нефінансова звітність в Україні. Фактори ефективності функціонування інструментів корпоративної соціальної відповідальності в управлінні організацією. Рівні та показники соціальної відповідальності бізнесу.

Тема 15. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Зовнішні та внутрішні чинники розвитку соціальної відповідальності в Україні. Активізація діяльності підприємств щодо розвитку соціально відповідального бізнесу. Напрямки державної політики сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу. Мета, завдання та цілі стратегії сприяння соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 р.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий розділ 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни												
Тема 1. Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності.	5	1	1	-	-	3	8	2	1	-	-	5
Тема 2. Теорія та організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності.	5	1	1	-	-	3	6	-	-	-	-	6
Тема 3. Моделі корпоративної соціальної відповідальності.	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Разом за змістовим розділом 1	16	3	3	-	-	10	20	2	1	-	-	17
Змістовий розділ 2. Особливості процесу корпоративної соціальної відповідальності												
Тема 4. Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління організацією.	6	1	1	-	-	4	7	2	-	-	-	5
Тема 5. Стратегія соціальної відповідальності поведінки в ринковому середовищі.	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 6. Формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності.	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 7. Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності.	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 8. Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальною громадою.	6	1	1	-	-	4	5	-	-	-	-	5
Тема 9. Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством.	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 10. Інформаційна політика в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальна звітність.	6	1	1	-	-	4	5	-	-	-	-	5

Тема 11. Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності.	6	1	1	-	-	4	5	-	-	-	-	5
Тема 12. Соціальна відповідальність зацікавлених сторін компанії	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 13. Екологічна компонента соціальної відповідальності.	6	1	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 14. Підготовка нефінансового звіту.	6	1	1	-	-	4	5	-	-	-	-	5
Тема 15. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.	8	2	2	-	-	4	7	-	1	-	-	6
Разом за змістовим розділом 2	74	13	13	-	-	48	70	2	1	-	-	67
Усього годин	90	16	16	-	-	58	90	4	2	-	-	84

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності.	1
2.	Теорія та організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності.	1
3.	Моделі корпоративної соціальної відповідальності.	1
4.	Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління організацією.	1
5.	Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі.	1
6.	Формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності.	1
7.	Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності.	1
8.	Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальною громадою.	1
9.	Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством.	1
10.	Інформаційна політика в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальна звітність.	1
11.	Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності.	1
12.	Соціальна відповідальність зацікавлених сторін компанії	1
13.	Екологічна компонента соціальної відповідальності.	1
14.	Підготовка нефінансового звіту.	1
15.	Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.	2
Разом:		16

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності.	1
2.	Теорія та організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності.	1
3.	Моделі корпоративної соціальної відповідальності.	1
4.	Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління організацією.	1
5.	Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі.	1
6.	Формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності.	1
7.	Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності.	1
8.	Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальною громадою.	1
9.	Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством.	1
10.	Інформаційна політика в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальна звітність.	1
11.	Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності.	1
12.	Соціальна відповідальність зацікавлених сторін компанії	1
13.	Екологічна компонента соціальної відповідальності.	1
14.	Підготовка нефінансового звіту.	1
15.	Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.	2
Разом:		16

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теоретичні основи корпоративної соціальної відповідальності.	3
2.	Теорія та організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності.	3
3.	Моделі корпоративної соціальної відповідальності.	4
4.	Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління організацією.	4
5.	Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі.	4
6.	Формування відносин з працівником на засадах корпоративної соціальної відповідальності.	4
7.	Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках корпоративної соціальної відповідальності.	4
8.	Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальною громадою.	4
9.	Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством.	4
10.	Інформаційна політика в сфері корпоративної соціальної відповідальності та соціальна звітність.	4

11.	Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності.	4
12.	Соціальна відповідальність зацікавлених сторін компанії	4
13.	Екологічна компонента соціальної відповідальності.	4
14.	Підготовка нефінансового звіту.	4
15.	Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.	4
Разом:		58

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Питання для індивідуального опрацювання, оформити у вигляді коротких стислих доповідей:

1. Суть та значення корпоративної соціальної відповідальності.
2. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності.
3. Внутрішнє і зовнішнє середовище КСВ.
4. Концепція менеджменту заінтересованих сторін.
5. Організаційне багатство і «стосункові» активи.
6. Матриця заінтересованих сторін КСВ.
7. Переваги корпоративної соціальної відповідальності.
8. Моделі корпоративної соціальної відповідальності (американська, європейська, японська тощо).
9. Міжнародні ініціативи як чинник формування і розвитку КСВ (Глобальний договір ООН).
10. Вітчизняний досвід становлення КСВ.
11. КСВ як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації.
12. Моделі аналізу заінтересованих сторін.
13. Впровадження КСВ у практики і процедури компанії.
14. Можливі загрози та шляхи мінімізації ризиків КСВ.
15. Організація діяльності з КСВ.
16. Етичні кодекси.
17. Структурні підрозділи та комітети компаній у сфері КСВ.
18. Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з КСВ в компаніях.
19. Права людини і трудові практики як предмет КСВ.
20. Міжнародні стандарти прав людини.
21. Загальна декларація прав людини.
22. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права.
23. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права.
24. Конвенція про права дитини.
25. Стандарти МОП і принципи Глобального Договору у сфері праці.
26. Гідна праця як предмет КСВ.
27. Європейські стандарти у сфері праці. Особливості європейської моделі внутрішньої КСВ.
28. Законодавство України у сфері праці як основа КСВ у відносинах з працівниками.
29. Соціальний діалог і КСВ.

30. Кращі трудові практики та показники внутрішньої КСВ: вітчизняний і зарубіжний досвід.
31. Питання професійної етики.
32. Формування складової корпоративної соціальної відповідальності у відносинах з споживачами.
33. Міжнародні ініціативи та законодавство України у сфері захисту прав споживачів.
34. Ведення основної діяльності організації відповідно до концепції КСВ.
35. Механізми забезпечення відповідальності у виробничій сфері.
36. Зв'язок фінансових та нефінансових ризиків.
37. Принципи добросовісної конкуренції.
38. Соціально відповідальний маркетинг.
39. Етична поведінка компаній щодо контрагентів по бізнесу.
40. Відповідальне управління ланцюгами постачання.
41. Відповідальне ставлення до інвесторів та дотримання принципів корпоративного управління.
42. Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій.
43. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням.
44. Розвиток партнерств з місцевою владою та громадою.
45. Участь компаній у життєдіяльності громад.
46. Співпраця бізнес-структур з неурядовими організаціями.
47. Особливості забезпечення КСВ у малому та середньому бізнесі
48. Суть та значення відповідального ставлення організацій до довкілля.
49. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища (Цілі розвитку тисячоліття, Декларація Ріо-де-Жанейро тощо) та стандарти екологічного менеджменту (серія ISO 14000).
50. Законодавство України про охорону навколишнього середовища.
51. Превентивний підхід до вирішення екологічних проблем.
52. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо.
53. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності організацій.
54. Місце КСВ у корпоративній інформаційній політиці.
55. Побудова системи комунікацій з КСВ.
56. Консультації з заінтересованими сторонами на різних етапах розробки та впровадження стратегії з КСВ та механізм зворотного зв'язку з ними.
57. Ресурси в сфері соціальної звітності.
58. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання і структура.
59. Міжнародні стандарти звітності зі сталого розвитку (GRI - Global Reporting Initiative / Глобальна ініціатива зі звітності).
60. Особливості соціальної звітності компаній в Україні.

8. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Розкрийте сутність корпоративної соціальної відповідальності.
2. Коли виникла корпоративна соціальна відповідальність.
3. Висвітліть основні етапи становлення та розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні.
4. У чому сутність стратегічної філантропії.
5. Що означає корпоративна соціальна відповідальність бізнесу.
6. Яким чином упровадження програми корпоративної соціальної відповідальності мотивує персонал.
7. За якими критеріями здійснюється організація управління в рамках корпоративної соціальної відповідальності.
8. Охарактеризуйте систему корпоративної соціальної відповідальності.
9. Висвітліть характерні особливості правового регулювання корпоративної соціальної відповідальності.
10. Назвіть показники сталого розвитку компаній.
11. Яким чином здійснюється державне регулювання відносин корпоративної соціальної відповідальності.
12. Покажіть роль та місце національних проектів у стратегічному розвитку корпоративної соціальної відповідальності.
13. Які є моделі корпоративної соціальної відповідальності.
14. Які фактори мають визначати вплив на формування моделі корпоративної соціальної відповідальності країни.
15. Яким чином проявляється корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в американській моделі.
16. Вкажіть традиційні ознаки європейської моделі корпоративної соціальної відповідальності.
17. У чому полягають особливості державного регулювання корпоративної соціальної відповідальності японського бізнесу.
18. Яка основна відмінність між американською та європейською моделями корпоративної соціальної відповідальності.
19. У чому полягає сутність корпоративної соціальної відповідальності для бізнесу.
20. Охарактеризуйте основні положення моделі корпоративної соціальної відповідальності.
21. Яким чином взаємодіють між собою різні моделі корпоративної соціальної відповідальності.
22. У чому полягає сутність екологічної шкоди.
23. Яке призначення мінімальної зарплати.
24. На яких принципах базуються взаємовідносини між соціальними партнерами.
25. Що таке соціально-етичний маркетинг та в чому полягає його соціальна спрямованість.
26. Охарактеризуйте розвиток споживчого руху в США.
27. Охарактеризуйте розвиток споживчого руху в державах Європи.

28. Які основні відмінності між корпоративною соціальною відповідальністю у взаємовідносинах із споживачами та соціально-етичним маркетингом.

29. Які нормативно-правові акти в Україні регулюють перебіг добросовісної конкуренції.

30. Що таке якість продукції.

31. Обґрунтуйте необхідність дотримання прав людини сучасної компанії.

32. В яких міжнародних документах визначено стандарти прав людини в сфері праці.

33. Розкрийте особливості становлення європейських стандартів праці.

34. У чому полягає специфіка американських стандартів праці.

35. Охарактеризуйте життєвий цикл соціального проекту.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» застосовуються інформаційні та практичні методи навчання: класичні лекції, лекції-дискусії, практичні заняття, консультації з виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також виконання рефератів, підготовка коротких повідомлень на основі додаткової літератури курсу.

Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до плану вивчення дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» передбачається проведення поточного та підсумкового контролю:

– поточний контроль передбачає проведення опитування під час практичних занять;

– контроль виконання робіт;

– підсумковий контроль реалізується у вигляді заліку.

Методи контролю:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.

2. Виконання завдань для самостійної роботи.

4. Проведення проміжних тестів.

5. Проведення поточного контролю.

6. Проведення підсумкового заліку.

11. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового контролю є **залік**, який складається очно в період призначений деканатом або за індивідуальним графіком, який затверджується навчальним планом. Основною формою підсумкового контролю є тестування, робота над практичним завданням та співбесіда.

12. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи з дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність» здійснюється в балах відповідно до табл.12.1. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Таблиця 12.1

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність»

Розділ I Поточне тестування та самостійна робота															Розділ II Підсумковий контроль	Всього
Змістовий розділ 1			Змістовий розділ 2													
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
-	5	5	-	5	5	5	5	5	-	5	5	5	5	5	40	100

*T1, T2, ..., T15 – теми занять

Поточне оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру у наступних формах: усного опитування студентів на практичних заняттях та оцінки рівня їх знань; перевірки правильності розв'язання практичних задач; експрес-опитування (в усній чи письмовій формі).

Загальна оцінка знань студентів за поточним контролем

Результати поточного контролю знань студентів в цілому (за усіма формами робіт) оцінюються в діапазоні від **0** до **60** балів. Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше **36** балів.

Підсумкове оцінювання знань студентів

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться у формі **заліку**. Максимальна кількість балів, яку можна отримати на заліку складає **40** балів (див. табл. 12.2).

Таблиця 12.2

Розподіл балів оцінювання при підсумковому контролі з навчальної дисципліни «Корпоративна соціальна відповідальність»

Оцінка в балах за поточне оцінювання	Оцінка в балах за підсумкове оцінювання	Оцінка за національною шкалою
54-60	36-40	Відмінно
45-53	30-35	Добре
36-44	24-29	Задовільно
менше 36	менше 24	Незадовільно

Під час оцінювання відповіді на окреме питання додатково враховуються допущені недоліки та помилки, якими вважаються: неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк, використання олівців замість чітких чорнил) (мінус 2 бали); неточності в назвах окремих економічних категорій та понять (мінус 4 бали).

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання білету:

1. Повна відповідь на питання, яка оцінюється **«відмінно»**, повинна відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення;
- уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання.

2. Відповідь на питання оцінюється **«добре»**, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання) або, якщо:
  - при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені окремі помилки під час: використання цифрового матеріалу.

3. Відповідь на питання оцінюється **«задовільно»**, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття чотирьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);
- одночасно присутні чотири чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки питання;
- висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді;
- характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, не зовсім правильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

З урахуванням вищевикладеного результати заліку оцінюються в діапазоні від **0** до **40** балів для студентів. При цьому, якщо відповіді студента на заліку оцінені менше ніж на 30%, він отримує незадовільну оцінку за результатами заліку та незадовільну загальну підсумкову оцінку. Загальна

підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на залік.

Загальна підсумкова оцінка не може перевищувати **100 балів**. Загальна підсумкова оцінка в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента (див. табл. 12.3).

Таблиця 12.3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D	задовільно	
60-65	E		
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- робоча навчальна програма дисципліни;
- плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
- тези лекцій з дисципліни;
- методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
- перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни;
- перелік питань до заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час заліку.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

1. Орлова Н.С. Концептуальні засади корпоративної соціальної відповідальності в Україні: монографія / Н.С.Орлова, А.О.Харламова; Донецьк: держ. ун-т упр. – К.: Кондор, 2014. – 276 с.
2. Балусєва О. В. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / О. В. Балусєва, О. В. Боднарчук. – Маріуполь: ДонДУУ, 2017. – 284 с.
3. Охріменко О.О. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / О.О.Охріменко, Т.В.Іванова. – К: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», 2015. – 180 с.

4. Петрашко Л.П. Корпоративна відповідальність: крос-культурні моделі та бізнес-практики: монографія / Л. П. Петрашко. – К.: КНЕУ, 2013. – 372 с.

5. Практики КСВ в Україні 2015 / Під ред. Саприкіної М.; Центр «Розвиток КСВ». – К.: 2015. – 148 с.

6. Сирота В. С. Корпоративна соціальна відповідальність у системі економічної безпеки підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: 21.04.02 / Сирота Вероніка Сергіївна; ВНЗ Ун-т економіки та права "КРОК". – Київ, 2016. – 20 с.

7. Європейські бізнес-практики корпоративної соціальної відповідальності: міжпредметний тренінг: навч. посіб. / [Л. П. Петрашко та ін.]; за ред. проф. Л. П. Петрашко; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К.: КНЕУ, 2016. – 310 с.

Допоміжна:

1. Антошко Т.Р. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності на промислових підприємствах: монографія / Т. Р. Антошко, П. В. Круш, Ю. В. Тюленєва; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". – К.: НТУУ "КПІ", 2013. – 275 с.

2. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Л. Ненсі; пер. з англ. С. Яринич. – К.: Стандарт, 2005. – 302 с.

3. Корпоративна соціальна відповідальність: опор. конспект лекцій, плани семінар. занять, метод. вказівки та завдання для самост. роботи, тести для студентів спец. 8.03060101 "Менеджмент організацій і адміністрування" (за видами екон. діяльності) / Укоопспілка, Львів. комерц. акад.; [уклад. Колянюк О. В.]. – Л.: Вид. Львів. комерц. акад., 2015. – 103 с.

4. Лебедев І. В. Корпоративна соціальна відповідальність у контексті впровадження концепції гідної праці: наук. монографія / Лебедев І. В. – О.: Атлант, 2014. – 375 с.

5. Корпоративна соціальна відповідальність: підруч. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. прогр. магістра зі спец. "Фінанси і кредит" / [О. Денис та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон. наук, проф. А. Я. Кузнецової; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – Вид. 2-е, випр. і допов. - К.: УБС НБУ, 2010. – 314 с.

6. Мороз О. В. Корпоративне управління на підприємствах України: постприватизаційний етап еволюції: монографія. / О.В.Мороз, Н.П.Карачина, Т.М. Халімон. – Вінниця: УНІВЕР-СУМ. – Вінниця, 2008. – 354 с.

7. Саприкіна М. А. Корпоративна соціальна відповідальність: модель і управлінські практики: підручник для ВУЗів / М. А. Саприкіна, М. А. Саєнсус, Г. А. Місько. – К.: Вид. «Фарбований лист», 2011. – 480 с.

8. Кричевский Н. А. Корпоративная социальная ответственность / Н.А.Кричевский, С. Ф. Гончаров. – М.: Издательско-торговая корпорация "Дашков и Ко", 2007. – 215 с.

9. Бакша Н.В. Корпоративная социальная ответственность: учебное пособие / Н.В.Бакша, А.А.Данилюк. Тюмень: Издательство Тюменского государственного университета, 2012. – 292 с.
10. Гоголя О. П. Соціальна відповідальність бізнесу / О.П.Гоголя, І.П.Кудінова. – К.: Видавництво Національного університету біоресурсів і природокористування України, 2008. – 79 с.
11. Довгань Л.Є. Корпоративне управління: навч. посіб. / Л.Є.Довгань, В.В. Пастухова, Л. М. Савчук. – К.: Кондор, 2007. – 174 с.
12. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління: навч. посіб. / В. А. Євтушевський. – К.: Знання-Прес, 2002. – 317 с.
13. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу: монографія / [під заг. ред. М. П. Буковинської]. – К.: Компринт, 2015. – 296 с.
14. Корпоративна соціальна відповідальність в Україні: експертна думка: зб. статей та рекомендацій / ред. О. Лазоренко. – К.: Стилос, 2007. – 152 с.
15. Лазаренко О. Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності, посібник із КСВ / О.Лазаренко, Р.Колиско. – К.: Видавництво «Енергія», 2008. – 96 с.

17. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org>.
3. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
4. Сайт безкоштовних електронних підручників онлайн // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://pidru4niki.com>.
5. Офіційний сайт студентської електронної бібліотеки «ЧИТАЛКА» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://chitalka.info>.
6. Офіційний сайт онлайн-бібліотеки освітньої та наукової літератури // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://eduknigi.com>.
7. Сайт електронної бібліотеки підручників // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua>.